

ARNHEMSCHE COURANT.

WOENSDAG 5 JULI.

De prijs dier Courant, die geregeld vijfmaal weels wordt uitgegeven, en wel op Zondag, Dinsdag, Woensdag, Donderdag en Zaterdag, is f 5 drie maanden.

De prijs der Advertentien is, van een regel f 1.00, en voor elken regel daarboven 25 centen, behalve 35 centen segeleste plaatsing.

Buitenlandsche berigten.

PRUISSEN.

27 juni. Men spreekt hier van een bevestiging des staatsraads, en schrijft het den 27sten van den maand. Het is niets onbetrouwbaarder, het welk het geluk der natie bevorderen en inzonderheit den regisbestand verbeteren en bevestigen zal. De staatsraad, zoo als dezelve thans georganiseerd is, zal steeds mischien op eenige wijzen stemmen in dezelfde besluiten nemen, welke het staatsministerie voorgedragen heeft; daarom zal de staatsraad zoodanig ingerigt worden, dat deszelfs bevoegdheid omtrent de staatszaken is met eenige veranderingen overziet, onafzetbaar zijn en alle zaken in laatste instantie administratief behandelen; de ministers bij dergelijke inrigting des raads bevoegden van denzelfden zijn zullen, spreekt men van de behoefte aan eenige veranderingen, die men voorzag aan de staatszaken, daar het ministerie de buitenlandsche zaken, die jaarlijks wel ongeveer 64,000 nummers zouden bedragen. De vorst staatskanselier erkende reeds in zijne laatste levensjaren de noodzaakelijkheid, om de werkzaamheden der verschillende ministerie's te vereenvoudigen, en tenmaals moet het getal der zaken van het cultusministerie toch niet boven de 18,000 geklommen zijn.

ENGLAND.

Londen, 30 juni. De Engelsche fondsen, welke gisteren 1 pCt. lager waren, ten gevolge van den ongunstigen staat van zaken in Spanje, zijn heden op nieuw bijna 1 pCt. achteruitgegaan en zulks wel bij het faillissement van een groot speculant, die bijna £ 200,000 consols in blanco verkocht had. Om dezelfde oorzaken waren de Spaansche fondsen, die gisteren 1 pCt. gedaald waren, ook heden 1 pCt. lager. De bovengemelde speculant een bedrag van £ 100,000 consols te ontvangen had op den huidigen verledenmiddag. Men de overige fondsen is niets bijzonders te verwachten, met weinig veranderingen.

Tijdingen uit Nieuw-York tot den 16den dezer bevatten weinig nieuws van eenig belang. De handel was kwijnende; doch de fondsen waren door de ruimte van het geld zeer veel williger.

Gisteren avond heeft de heer *Hume* in het lagerhuis voorgesteld, het jaargeld van £ 21,000, dat aan den hertog van Cumberland was toegezegd, niet verder aan dien vorst uit te betalen, zoo lang hij koning van Hannover zou zijn. Ten slotte is dit voorstel met 197 tegen 91 stemmen verworpen.

De heer *O'Connell* heeft in de afgelopen week een reis gemaakt, en, onder anderen, gezegd, dat hij niet voor altijd opgehouden heeft te kraaijen. Hij laat ook in zijne rede het voornemen doorstralen, om, indien de drie millioenen Unie-verbrekers hem slechts blijven ondersteunen, eene vergadering van 300 der aanzienlijken van Ierland te bevestigen, welke eene soort van congres zullen vormen.

SPANJE.

Barcelona, 20 juni. De gouverneur van Montjuich heeft aan den heer *de Lesseps* doen weten, dat hij

vreesde, elk oogenblik het bevel te zullen ontrangen om het bombardement te beëindigen. Hij heeft beloofd de sonder hiervan te verhooren, alvorens zijne bevelen ten uitvoer te leggen.

Gewapende massa's trekken van alle kanten naar *Moulin del Rey*, waar de brigade-generaal den 22sten nagenoeg 50,000 man zal vereenigd hebben.

Zurbano was den 21sten met 16 bataljons te *Igualada*. Het *Lampouransche* had meer dan 10,000 gewapende strijders aan *Castro* geleverd.

Barcelona, 22 juni. *Zurbano* heeft den 21sten uit *Igualada* aan de consuls van Frankrijk en Engeland doen weten, dat hij aan den gouverneur van *Montjuich* bevel gaf om *Barcelona* te bombarderen totdat geen huis overeind stond en geen inwoner binnen de stad was gebleven.

De consuls hebben den gouverneur verzocht de uitvoering van dat bevel uit te stellen tot op de terugkomst van de twee officieren, welke naar *Zurbano* zijn gezonden.

Zurbano staat met 8000 man te *Igualada*, waar hij door meer dan 40,000 man is omringd en ingesloten.

Valencia, 30 juni. *Valladolid* heeft de beweging van Valencia gevolgd.

Vitoria en deszelfs garnizoen hebben zich den 28sten verklaard; de gouverneur en de civiele gezagvoerder hebben zich naar den generaal *Hoyos* te *Tolosa* begeven.

De garnizoenen van *Estella* en *Guetaria* hebben zich insgelijks tegen den regent verklaard. De civiele gouverneur van *Campoo* en de ajuntamiente van *San Sebastian* hebben verklaard tot het uiterste den regent te zullen ondersteunen.

Lucena en *Ubeda* hebben zich mede geinsurgeerd. De regent is den 24sten te *Roda* gearriveerd; hij marcheert met de troepen.

Perpignan, 30 juni. De generaal *Serrano* en de afgevaardigde *G. Bravo* zijn den 28sten te *Barcelona* aangekomen.

Zurbano heeft *Cervera* verlaten. *Castro* heeft daar zijn hoofdkwartier gevestigd.

Den 27sten beyond de regent zich nog slechts twaalf mijlen van *Valencia* verwijderd.

De berigten uit *Barcelona*, langs gewonen weg ontvangen, loopen tot den 24sten des avonds. Een groot gedeelte der stad heeft maatregelen tegen het bombardement genomen.

Binnenlandsche berigten.

Leeuwarden, 29 juni. Als eene bijdrage tot de natuurlijke historie der ooijsaars moge het volgende dienen. In de omstreken van *Teerns* waren een paar dezer vogels ijverig bezig hun nest te bouwen; in deze bezigheid werden ze echter gestoord door een paar andere ooijsaars, welke schreeuwen te maken, of op het nest, of op de plaats, waar hetzelfde werd vervaardigd. De eersten waren intusschen niet gezind om hun regt af te staan, de laatsten wilden aanvankelijk niet wijken. Hierdoor had er een ernstig gevecht tusschen beide partijen plaats. De overwinning bleef intusschen onbeslist, ten laatste verwijderden de laatst aangekomenen zich, maar kwamen spoedig terug met eenen geheel troep hunner makers. Onder een geweldig geroep en geklepel werd er dadelijk eene nadergevecht gehouden, welke ten gevolge had, dat het eerste paar in het gelijk werd gesteld. De vergadering werd gesloten en alle ooijsaars verwijderden zich met de eene vijandelijke partij, en lieten het eerste paar in het rustige bezit van

het gedeeltelijk vervaardigde nest, heigden zij later ongestoord hebben verbouwd.

Dinsdag, 4 juli. Wij haasten ons mede te deelen ter waarschuwing van andere steden, waar men wellicht hetzelfde zoude mogen beproeven, dat in de vorige week bij verschillende kantoren alhier wissels zijn ge-disconteerd, welke bij later onderzoek zijn gebleken valsch te zijn. Het kantoor *Flaer en Koi* is voor f 1900 opgeligt, de heer *Ooriman* voor f 900 en de heer *Smits* voor f 700. De bedrijvers van dit feit, welke hier ter stede onbekende personen waren, zijn, zoo ver men hen heeft kunnen nasporen, met het geld onmiddelijk van hier vertrokken.

Vento, 3 juli. Men vernemt, dat door onzen minister van oorlog is geprotesteerd geworden tegen het maken van den weg, tusschen het gehucht *Steil* en de stad *Kaldenkirchen* in Pruisen, als moetende van groot nadeel zijn voor de verdediging dier stad. Dien ten gevolge zou, naar men zegt, het werken aan dien weg reeds gestaakt zijn. Dat *Vento* zich daarover zeer te verblijden heeft, behoeft voor den lezer van onzen toestand geen betoog.

Aan den weg van *Roermond* op *Susteren*, wordt ijverig gearbeid. Reeds zijn een paar werken van kunst voleindigd. De weg zal dit jaar wel voltooid worden. Die van *Nijmegen* tot de grenzen van *Limburg* zal weldra worden aanbesteed.

In een Brusselsch dagblad wordt verzekerd, dat eenige leden der provinciale staten van *Limburg* in de eerlang te houden vergadering, het voorstel willen inbrengen, om die staten eene administrative scheiding, tusschen dat hertogdom en het koninkrijk der Nederlanden, van *Z. M.* den koning te doen verzoeken, hoedanig voorstel men echter geloof dat bij de meerderheid geringen bijval vinden zou.

JAARLIJKSCH VERSLAG van Heeren Gedeputeerde Staten van de Heeren Staten der provincie Gelderland, gedaan in de vergadering van den 5den juni 1843.

Edel Groot Aertman *Hinnerk*.

Ter voldoening aan de op ons rustende verplichting, hebben wij de eer, U Edel Groot Achtbaren weder een overzicht van Gelderlands tegenwoordigen toestand en van hetgeen er sedert de jongste gewone bijeenkomst belangrijks is voor gevallen, aan te bieden; — bij welk verslag wij tevens gebruik hebben gemaakt van hetgeen de Heer *Staatsraad* Gouverneur (wiens betrekkingen met de omze in zulk een naauw verband staan) heeft gelieven mede te deelen; voorts hebben wij ook de, door Zijne Excellentie den minister van binnenlandsche zaken verlangde rangorde der onderscheidene takken van bestuur in het oog gehouden.

Inwendig beheer en politie.

Het inwendig beheer dezer provincie is, ingevolge de daaromtrent bestaande wetten en de gewestelijke of plaatselijke verordeningen, behoorlijk uitgeoefend, en de bestaren hebben, over het algemeen, het welzijn der gemeenten, door alle onder derzelver bereik staande middelen, bevorderd. — De politieverordeningen nemen toe, en het ware te wenschen, dat daarin bij de invoering van ons nieuw Wetboek van Strafrecht op eene afdoende wijze konde worden voorzien, en dat door eene vereenigde meer klemmende werking van alle suppoosten niet alleen de ontdekkingen bevorderd, maar ook door eene spoedige en stipte toepassing der wetten en uitvoering der opgelegde straffen, aan deze krenkingen der eigendomsregten paal en perk konde worden gesteld. — De wachters zijn het geheele jaar binnen de steden, en gedurende het wintersaizoen in de buitenwijken, en meerendeels ten platten lande gehouden. — Med *g. m.* er daar voort met van oude en ongeschikte veldwachters door anderen te doen vervangen. — Op vele plaatsen is de verlichting aanmerkelijk verbeterd. — Zoo zijn, onder anderen, in de voorsteden en langs de singels der stad *Arnhem* meer instaatraken ontstoken, en te *Nijkerk*, *Zutphen*, *Doersborgh* en *Zak-Bommel* lang ingerigte lampen aangebracht. — Hier en daar zijn veel onderscheidene gebouwen door de vlammen verteerd; doch doelmattige hulp en ijver der bestuurders van het brandweten hebben groote rampen afgewerd. — Wvenschelijk ware een toezigt op de verwaarloosingen tegen brandschade, welke, ten gevolge der mededinging van zoo vele opgerigte maatschappijen, allengs op gunstiger voorwaarden, en tot menigmaal

de waarde der paanden aanmerkelijk te boven gaande sommen, kunnen verkregen worden.

Handhaving van reglementen en plaatselijke keuren.

De reglementen en plaatselijke keuren ontvangen steeds meer uitbreiding; zijnde de navolgende weder door ons bekrachtigd:

- Op het keuren van tras en trassteen te Nijmegen;
- Op de Vischmarkt te Arnhem;
- Op het brandwezen te Vijchen;
- Op het keuren van levend vee, vleesch en spek, dat binnen de gemeente Arnhem op verkoop wordt aangeboden;
- Op het vastleggen der honden te Heerde;
- Op het kade- en hangegeld te Nijmegen.

Vijders hebben wij goedgekeurd de wijzigingen in de volgende reeds bestaende reglementen, als: 1°. Op het rijden, zoo met paarden als met ruijten, binnen Arnhem; 2°. op de plaatselijke politie te Lochem; 3°. op de aanmatigingen van gemeente-gronden te Burgharen, Elst en Valburg.

Verandering of bestemming in het lidmaatschap der staten en der Staten-Generaal.

Hier moet in de eerste plaats worden betreurd het onzijdig afsterven van A. L. A. baron *Torck van Rosendaal*, waardoor niet alleen ware vergadering, maar ook wij een groot verlies hebben geleden, en welk waardig lid bij Ed. Groot Achtbaren door jhr. J. A. van *Kretschmar van Veen*, en bij ons collegie door jhr. J. F. H. J. E. *Mackaij* is vervangen. — Ten tweede missen U Ed. Groot Achtbaren uit derselver midden P. B. baron *d'Uvoij*, in onderscheidene betrekkingen aan dit gewest zoo nuttig zijnde geweest. — Wij hebben ook met leedwezen Gelderland zien verlaten L. N. gravé van *Randwijck*, tot gouverneur van Drenthe benoemd, die in ons gewest roemrijke verrispingen heeft nagelaten, en als staatslid door C. H. baron van *Rhemen* is opgevolgd. — W. G. F. gravé van *Beede van Middelharnis*, gedurende eene reeks van jaren met het lidmaatschap van U Ed. Groot Achtbaren vergadering zijnde bekleed geweest, is, ingevolge het door Zijne Hoog Gebooren gedaan verzoek, daarij eervol ontslagen. — Eindelijk is er bij U Ed. Groot Achtbaren eene vacature ontstaan door de bespenning van mr. H. Scheons van *Hierenaarispel* tot lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal, uit welke hooge vergadering, dit jaar, gewoner wijze, afreden moeten J. A. C. baron van *Nagel* tot *Ampsen* en jhr. J. T. H. ridder *Nedermeijer van Rosenthal*.

Verandering of bestemming in het personeel der stedelijke en plaatselijke Besturen.

In de besturen der steden en ten platten lande hebben de navolgende veranderingen plaats gehad: Wijlen de wethouder W. J. Roelvink te Groenlo is door J. H. *Huijkes* vervangen. — De burgemeester W. Colson *Abrison* te Doetinchem is overleden en vervangen door den wethouder aldaar W. Coops D. Jz. — Te Lochem is, in plaats van wijlen H. Westenberg, tot burgemeester benoemd L. G. *Berends*. — De wethouder J. *Marlous* te Nijkerk is gestorven. — De overleden burgemeester en secretaris te Bevingen, A. van *Suchtelen*, is opgevolgd door A. A. baron van *Hugenpoth van Berenklaauw*. — Zoo mede de eervol ontslagen burgemeester te Ophemert, C. *Falkis*, door G. A. G. *Falkis*. — Tot burgemeester te Apeldoorn, in plaats van mr. G. H. baron van *Rhemenshuizen*, is benoemd B. *Bas Backer*. — De vacante post van burgemeester en secretaris te Ponderoijen is vervuld door D. P. *Bekkers*. — Ten gevolge des afstervens van den secretaris te Lichtenvoorde, W. J. *Roelvink* voormeld, is die betrekking tevens opgedragen aan den burgemeester J. H. A. van *Basin Buschburg*. — De secretarissate Wamel, mr. G. F. A. *Mijnhardt*, uit die bediening eervol ontslagen zijnde, is vervangen door J. N. *Mijnhardt*. — De secretaris te Barneveld, J. C. *Sweijts*, op deszelfs verlangen zijnde afgetreden, zoo is die post met het burgemeesterschap aldaar vereenigd. — De burgemeester en secretaris te Buren, J. G. van der *Lith*, is gestorven en vervangen door H. *Romijn*. — De in de onderscheidene gemeenten opengevallene plaatsen van raadsleden zijn genoegzaam allen weder aangevuld; terwijl ons beslek verbiedt die op te teekenen.

Staat der bevolking.

De bevolking der provincie bestond op den laatsten december 1842:

In gemeenten ten platten lande, uit . . . 262,227 zielen.
In de steden . . . 92,250

Te zamen . . . 354,477 zielen.

Op ultimo december 1841 beliep die slechts 351,109

Zoodat die in 1842 is toegenomen met . . . 3,368 zielen.

Gedurende het jaar 1842 bedroeg het getal der geboorten:

In de steden . . . in echt . . . 1522 }
Van het mannelijk geslacht . . . 1462 } 2994 }
 » vrouwelijk » . . . 1462 }
Ten platten lande . . . in echt . . . 99 }
Jongens 119 } 218 }
Meisjes 3972 }
Van het mannelijk geslacht . . . 3864 } 7836 }
 » vrouwelijk » . . . 3864 }
Ten platten lande . . . buiten echt . . . 150 }
Jongens 161 } 311 }
Meisjes

Te zamen 11349 kinderen.

Er zijn in 1842 overleden:

In de steden . . . in echt . . . 1299 }
Van het mannelijk geslacht . . . 1266 } 2565 }
 » vrouwelijk » . . . 1266 }
Ten platten lande . . . in echt . . . 2767 }
Van het mannelijk geslacht . . . 2596 } 5363 }
 » vrouwelijk » . . . 2596 }

Te zamen 7928 kinderen.

Behalven de niet onder dit getal heerepene doodschorren of leuenloos verliedende kinderen, welke bedroegen:

In de steden . . . in echt . . . 88 }
Van de mannelijke sexe 77 . . . 88 } 161 }
 » vrouwelijke . . . 62 . . . 73 }

Ten platten lande . . . in echt . . . 247 }
Jongens 11 . . . 258 } 460 }
Meisjes 192 . . . 201 }

Te zamen 620 kinderen.

Er zijn in gemeld tijdvak 2424 vrouwen voltrokken, namelijk:

In de steden . . .

tusschen jongmans en jonge dochters	533 paren
» jongmans en weduwen	39 »
» weduenaars en jonge dochters	85 »
» weduenaars en weduwen	18 »

Ten platten lande . . .

tusschen jongmans en jonge dochters	1387 »
» jongmans en weduwen	100 »
» weduenaars en jonge dochters	214 »
» weduenaars en weduwen	48 »

Er hebben twee echtscheidingen plaats gehad, te weten eene te Dierperlo en eene te Eibergen.

De registers van den burgerlijken stand worden behoort gehouden, en de dubbelende derzelve tijdig ter griffie van de bevoegde officie van dien aard worden bezorgd.

Gezondheids-toestand, koepok-inenting, en geneeskundige dienst.

De gezondheids-toestand is, over het algemeen, gewensch geweest, en de Voorzienigheid heeft dit gewest voor buitengewone en besmettelijke ziekten bewaard. Hier en daar deden zich echter zenuwkoorts, roedvank en mazelen voor. — Ter Levordering der gezondheid wordt, zoo veel mogelijk, door de besturen op het onderhouden eener beoorlijke reinheid acht gegeven. Ondertusschen brengen de bekrompenheid van vele woningen in de steden en hutten op het platte land te weeg, dat daaromtrent niet altijd voldoende maatregelen kunnen worden genomen. — Bij het einde van 1842 bedroeg het geheele getal der bevoegde geneeskunst-oefenaren in deze provincie:

Medicinae doctores	86
Gepensioneerde chirurgische majoors	4
Chirurgiae doctores	12
Heelmeeesters	52
Plattelands heelmeeesters	10
Artis obstetricae doctores	30
Vroedmeesters	102
Apothekers	74
Vroedvrouwen	118
Droogisten	27
Tandmeesters	4

De uitgave van het *praktisch tijdschrift voor de geneeskunde* gaat onafgebroken voort:

Gratis	Tegen betaling	Totaal	
In de steden	1741	254	1993
Ten platten lande	4242	1050	5292
Te zamen	5983	1304	7287

Broodzetting en maalloon.

De politie over het brood, wat gewigt, hoedanigheid en prijzen aangaat, wordt behoortlijk uitgeoefend, en de zetting is overal volgens vastgestelde beginselen ingevoerd, en de uitvoering van Zijner Majesteits besluit de dato 15 april 1843, no. 55, is alnog ten sterkste aanbevolen.

Prijzen der levensmiddelen.

De prijzen der levensmiddelen zijn niet overmatig geweest, en de gemakelijkheid, welke ten opzichte van den aanvoer bestaat, keert alle vrees voor gebrek aan voeding, zelfs op de meest afgelegene plaatsen, af.

Cultuur van woeste gronden.

De ontginning gaat steeds voort. Heidegronden zijn, zoo tot het aanleggen van akkermaalshout, als van dennen bosschen, en zelfs, in geval eener gunstige ligging, tot het aanleggen van buitenplaatsen zeer gezocht; geldende thans dan ook hooge prijzen. — Voor rekening der stad Nijmegen, zijn, in het afgehoopen jaar, negen bunders heidegrond ter heepinging en inzaaijng omgewerkt, en weder ruim zeventien bunders in erfpacht uitgegeven, om tot bouwland of houtgewas te worden aangelegd. — Het bestuur van Zuilichem heeft genoegzaam al de lage renteloze gemeentegronden, door graving en ophooping, tot beepinging met houtgewassen geschikt gemaakt, en daardoor ruim negen bunders land aan eene volledige onbruikbaarheid onttogen. — Onder het gebied der stad Arnhem zijn weder, door aangrenzende grondeigenaars, eenige ontginningen van woeste velden bewerktstelligd. — De mark verdeeling te Dieren is mede voorgekomen. — Van de dominiële heiden heeft men onder Heerde, Putten, Doornspijk en Oldebroek, verscheidene bunders op de willekeurige wijze aangegegraven. — Eene wettige ontginning van honderd bunders, welke de heer *Krepel*, te Voorst, van eene mark onder Apeldoorn heeft gekocht, kan uit hoofde der belangrijkheden hier niet verzwegen worden. — In het district Zutphen zal de mark-verdeeling te Aalten spoedig tot stand kunnen komen. Te Borculo zijn de verdeelingen der marken van Geesteren, Haarlo en Dijkhoek, thans zoo ver gevorderd, dat derzelve ombinding als nabij te beschouwen is. Te Gorssel is de verdeeling der mark van Enschede en te Nede die van Lochuizen tot stand gebracht. Te Lichtenvoorde, Nede, Hoonse en Noordijk, worden dezelve met ijver en orde voortgezet. Ook is door gesijden tot de verdeeling der mark van Brammelo- en Brammelo-broek besloten. Te Winterswijk houdt men zich met de verdeeling der marken van Dorp, Dorphaer en Huppel onledig.

Vereeninggen.

Geene eigenlijke vereeninggen in Gelderland bestaande, is, gewoner wijze, in sommige gemeenten, door de ingezetenen, uit het veen, dat zich hier en daar bevindt, slechts tot eigen gebruik en in geringe hoeveelheden turf gestoken.

Kerkelijke zaken.

De kerken en pastorieën bevinden zich, met enkele uitzonderingen, in vrij g eden staat en bij onvermogen komt 's rijks kas aan de onderscheidene gestandheden zoo veel mogelijk te gaaat. — Men ontwaart bij voortdoring, hooger niet talrijke, afscheidingen van het hervormd kerkgenootschap. — De hier en daar ontstane geschillen over het recht tot benoemingen van predikanten zijn van eene moeilijke behandeling, en behoeven ook geenszins de samsgezindheid in de gemeenten. — Het seminarium der katholieke missie voor Vriesland, Groningen, Drenthe en Gelderland (dertzijs de VVaal), te s Heerenberg gevestigd zijnde geweest, is opgehouden, ten gevolge der vereeninging van hetzelfde met het seminarium te VVarmord, vroeger slechts voor de gewesten Holland, Zeeland en VVest-Vriesland, dienende. — De katholieke reguleren kerk te Nijmegen wordt vergroot. Insgeijks die in de varkenstraat te Arnhem; — Hat predikants-huis te Heumen is afgebroken, en voor rekennig der stad Nijmegen door een nieuw vervangen. Te Elst is eene roomsche kerk ingewijd. — Te Apeldoorn is de oude hervormde kerk geheel afgebroken, en het puip opgeruimd; terwijl het fraaie nieuwe gebouw niet zeer geschikt voor het gehoor wordt bevonden. — Aan het grifkanaal te VVapenvelde zijn eene fraaie kerk en pastorie voltooid. — Te Veessen is de nieuwe kerk bijna gereed, en zal zeer wel voldoen. — In die te Voorst worden terugel waarror f 2500 door wijlen mevrouw de barones *Schimmedijk van der Oije* zijn geschonken; terwijl eene gelijke som de organist door de gemeente is bijgeenbragt. — Te Gort is het hervormd kerkgebouw aanmerkelijk verbeterd en vergroot, en voorts in de nabijheid van hetzelfde eene pastorie gezet. De kerk van gemelde gezindheid te Bronkhorst, waargewoone dienst meer werd verrigt, is in een sekondaal aanderd. — De roomsch-katholieke gemeente te Borculo heeft een' tuin aangekocht, ten einde er eene kerk en pastorie te vestigen. Te Hengelo, aan den Keijenborg, en te Terborch zijn geheel nieuwe roomsche kerken (de twee eerstgemelde met pastorieën) afgehouwd. — In laatstgemelde plaats is door 's israeliten mede eene synagoge gesticht, waaraan de woningen van eenen onderwijzer is verbonden. — De herstelling der hervormde kerk te Deil is aanbesteed. Die te Haasten, Van en Zelhem zijn vernieuwd. — De roomsch-katholieke kerk pastorie te Rossum bevinden zich mede nog in slechten staat. Te VVestervoort is de katholieke kerk nu ook afgehouwd. Te Lobith wordt de kerk die gezindheid vergroot, en tevens een toren bijgevoegd. — In eerstgenoemd dorp zal o de hervormde predikantswoning vernieuwd worden. — De Jans-toren te Zutphen is hersteld geworden. Die te VVageningen behoeft aanmerkelijke reparatie. — Te Zalt-Boemel veroordeeld te een der torens, door overhelling en scheuren in het muurwerk eenige bekrompenheid aan de ingezetenen, doch, volgens opname van deskundigen zal zelfs spoedig hersteld kunnen worden. De toren te Nede heeft aanmerkelijke herstellingen ondergaan; zijnde het spits afgebroken en voorloopig door een p daken vervangen. Te Ddam is de spits, door het afnemen van het bovenste gedeelte ontsierd. — De vernieuwing van den toren te Hien is volbragt. Die te Ommen aanbesteed, voor eene aanzienlijke reparatie aan die van Groesbeek, de vereischte maatregelen beraamd. Die te Slijk-Ewijk sedert drie jaren van spits en dak beroofd; terwijl er verspreid bestaat, wie verpligt is het onderhouden te bekostigen.

Staat der brandbluschmiddelen.

De toestand der brandbluschmiddelen is tamelijk bezorgend; bezittende men nagenoeg in alle gemeenten spanten haken, emmers, en het verder benodigde materieel. Of is er voor behoortlike reglementen en keuren gezorgd.

Begraafplaatsen.

De begraafplaatsen in dit gewest voldoen bij voortduren wel aan derzelve doel, en ondergaan van tijd tot tijd verbeteringen. — Er zijn onlangs buiten de kommen der open Dieren en Beusichem begraafplaatsen aangelegd, waaraan thans gebruik worden.

Maten en gewigten metelsch.

De her-ijk is regelmatig afgehoopen. — Bij een voortdurend scherp toezigt, zal de algemeene invoering der maten en gewigten aan den tijd moeten worden overgelaten. — Bij arrondissements-ijkers ontstond, door overlijden eener matrice, ter vervulling van welke de keuze gevallen is op eender drie voorgestelde candidaten, welke bij gehouden vergelijkend examen, de meeste kunde en geschiktheid hebben betonen dag gelegd.

Kadastrale zaken.

De verordeningen, betrekkelijk de instandhouding van de kadastr, worden gehandhaafd, en de mutatiën der eigendommen aan de bewaarders opgegeven. — Het getal der op de provinciale bewaring van het kadastr, over het jaar 1842, bij- en afgeschrevene percelen, ten gevolge van eenvoudigen eigendoms-overgang, heeft bedroegen 18329, en ten gevolge van hermeting of verandering van grens 2832, tezamen 21661 percelen.

Strandvonderijen.

Belangrijke strandingen hebben aan onze zeekusten geen plaats gevonden.

Kasernering en huisvesting van troepen.

De kasernering der troepen in garnizoensplaatsen heeft zoo veel ter onzer kennis gekomen is, nergens zwaarigt ontbreekt, noch ook de intwartiering van doortrekkende militairen, in de onderscheidene gemeenten moeilijke te weeg gebracht. — De kasernen te Zalt-Boemel zijn voldoende om de manschappen van twee eskadrons kavallerie, huisvesten, en hunne paarden te stallen. Die te Tiel en mede in goeden staat, en de stallen worden ook, niettegenstaande het gemis van garnizoen, zoo veel mogelijk, in goede orde gehouden. De infanterie-kasernen te Doesborgh zijn hooger oud, voor derzelve bestemming zeer geschikt. — De regering der stad Nijmegen heeft tot dus verre niet mogen slagen in het verzoek ter verkrijging van een rijks-subsidie tot den opbouw eener nieuwe kaserne. — Het gedrag der militairen verdient in alle steden de meest lofsdijke vermelding, en en heerschte tusschen dezelve en de burgerij mede meest gewenschte overeenstemming.

Middelen van vervoer.

De openbare middelen van vervoer in en door deze provincie nemen telkens toe, en vooral vermeerderd zeer het aantal stoombooten, dagelijks de VVaal en Rijn bevaagend, doch derzelve hoofdkantoren in andere gewesten zijnde gevestigd, zullen wij hieromtrent alleen vermelden: dat de Rijn- en IJssel-stoomboot-maatschappij zich voorstelt, hare boot met nog twee te vermeederen; dat aan J. H. *Snel* te Rotterdam concessie is verleend tot het aanleggen eener stoombootdienst tusschen die stad en Arnhem; dat aan *Benoni de Bussiere*, te Straatsburg, is toegestaan eene stoombootdienst van Straatsburg op Rotterdam en Amsterdam langs VVaal of Rijn en den IJssel, benevens over de Zuiderzee en dat de stoomboot, die voor eenigen tijd de Lingervan Geldermalsen tot Gorinchem pleegde te bevaaren, en zulke Buren zoude hebben uitgebreid, zich uit hoofde der geringe opbrengsten, niet staande schijnt te kunnen houden sedert eenen gewisimen tijd dat beurtbaar ongeregeld te waargenomen; zullende men hoogst waarschijnlijk die onderneming geheel moeten laten varen. — Van de overige bestaende vervoermiddelen te water hebben wij verder niets bijzonders te gemeven; wordende de beurtvaren geregeld waargenomen. — VVat betreft de transportmiddelen te lande, zijnde ons laatste verslag weder de navolgende concessie het aanleggen van postwegendsten verleend: Aan J. *B. Gers*, tusschen Utrecht en Arnhem. — Aan G. *Siebes* tusschen Deventer en Zutphen. — Aan B. van *Koningsveld* mede tusschen laatstgemelde steden. — Aan B. *Heidmann* tusschen Doesborgh en Zutphen. — Aan T. J. *Burgers* tusschen Arnhem en Zutphen, met een zijtak op Doesborgh. — Aan W. *Brouwer*, als ook aan J. *Ponstein*, heid tusschen Elburg en Zutphen. — Aan E. *Jansen*, en G. *Graa* tusschen Zwalle, Deventer en Zutphen. — Aan E. *Schepers* tusschen Arnhem en Lent. — Aan G. J. *Fissers* tusschen Doesborgh, Dieren en Doetinchem. — Aan A. *Wassenaars* mede tusschen Elburg en Kampen. — Aan L. *Bischoff*, mede tusschen

...schen laatst gemelde steden, en aan J. W. Tielmans, tusschen Nijmegen en 's Hertogenbosch. — Aan de firma Jan en Compagnie, te Zwolle, is vergund, de wagenendienst van daar naar Deventer tot Zutphen te mogen uitoefenen. — Aan J. de Neth is vergund, om zijn postwaggen tusschen Z. Boemel en Utrecht van den eersten november tot ultimo april slechts eenmaal tweemaal te rijden. — Aan M. J. Seilders, te Brummen, is eene omnibus onderneming tusschen dat dorp en Zutphen vergund. — De postwagendienst van A. Halsum en D. Ariens, van Arnhem op Zutphen en vice versa, is gestaakt, gelijk mede die tusschen Tiel en Utrecht, welke aan H. Langeveld en H. de Kruij bij uithreiding was vergund. Ofschoon wij niet durven verzekeren, dat de ondernemers van deze postwagendiensten in alle opzichten de bepalingen van het algemeen reglement op de middelen de vervoer te lande naleven, worden echter zelden belangrijke wijzigingen ter onzer kennis gebracht. — Ondertusschen verzoeken de aanhoudende uitsveranderingen van aankomst en vertrek veel verwarring, alsmede ongerief aan de reizigers.

Begroeting van huishoudelijke kosten van bestuur, en algemeene begroeting van inkomsten en uitgaven der provincie.

De algemeene provinciale begroeting over de dienst van 1843, in UKd. Gr. Achtb. Vergadering van den 9den juli 1842 genomen, is door den koning, bij besluit van den 29sten november van dit jaar, goedgekeurd. — Voor de som van 1,000,000, bij dezelve ter begroeting afgezonderd, is aangekocht een afschrijving op het grootboek der nationale schuld groot 1,000,000, rentende vijf ten honderd. — De laatste rekening van provinciale fondsen, die door de algemeene rekenkamer gesloten zijn, loopen over 1838; terwijl de rekeningen over 1839 en 1840, op tafel van U. Edel Groot Aelbarenden zullen gebracht worden, om, bij in orde bevinding, voorloopig te kunnen worden verrend. — Ingevolge des door U. Ed. Gr. Achtb. genomen besluiten, hebben wij, bij advies van den koning, eene verzoeking, dat Zijne Majesteit mogt goedvinden, eene wijziging daar te stellen in het besluit van 22 juli 1826, met betrekking tot het doen van rekening van de provinciale fondsen, door hoogerzelve heeft ons doen te keimen geven, en de inkomsten gevonden te hebben, om in de voorgestelde wijziging te treden.

Gemeente-financiën.

Omtrent de geldelijke aangelegenheden der gemeente zijn eene belangrijke veranderingen voorgevallen, en wij bepalen ons dus tot de vermelding, dat de stedelijke belastingen te Arnhem eene voorspoedigen gang gaan, en door een onafgebroken toezigt worden gehandhaafd; dat de gevestigde belasting te Nijmegen, door uitloting, weder eene vermindering van 8234 heeft ondergaan; en dat men in de stad Doesborgh de personele omslag-belasting heeft kunnen afschaffen.

Plaatselijke belastingen.

Uitsondering van de steden Arnhem, Nijmegen, Tiel, Zalt-Boemel, Wageningen, Culemborg, Doesborgh, Elburg, Doetinchem, Nijkerk, en Ubbergen en Heumen, bepalen de plaatselijke belastingen in Gelderland zich tot vijf procenten van de grond, en zeven van de personele belasting, 50 procenten van het binnenlandsch en 20 procenten van het buitenlandsch gedistilleerd, en tot de hoofdelijke omslagen. — In de gemeente Ubbergen is eene plaatselijke belasting op den wijn ingevoerd, en in de gemeente Heumen dit voorbeeld gevolgd. — De hoofdelijke omslagen naar evenredigheid van het vermogen der ingezetenen te regelen, is altijd een werk van zeer ongelijke aard, en misvattingen zijn daarbij, min of meer onvermijdelijk; doch te oordeelen naar de weinige bezwaarschriften, welke daartegen inkomem, moeten wij het er voor houden, dat de Gemeente-Besturen er vrij wel in slagen, om de belastingen zonder treffende ongelijkheden te doen. — De invordering der plaatselijke belastingen geschiedt zonder groote moeilijkheden, en zeldzaam zijn de gevallen, dat daartoe dwangmiddelen moeten gebezigd worden, veelmin dat daaruit dwanggedingen voortvloeijen.

Begroetingen der Steden en Gemeente.

De Gemeente-Rekeningen over 1841 zijn allen afgehaald en gesloten; en de begroetingen over 1843 vastgesteld.

Emplooi van het fonds van 2 procent op de gemeente-inkomsten.

Wij hebben weder voorgedragen, om de twee ten honderd van de plaatselijke inkomsten, staande ter beschikking van het algemeen bestuur over 1842, te doen strekken tot aflossing van opgedomene kapitalen, verbeteringen van wegen, straten, waterwerken, poorten, scholen, of tot ondersteuning van armenfondsen en dergelijke, voor de onderscheidene gemeenten meest nuttige aangelegenheden.

De gronden in de waterschaps-landen, bragten ten belaste des grondeigendoms over 1842 op:

Van de grondbelasting	f 46,942,27.
Van het personeel	27,771,72.
Totaal	f 74,717,99.

Aandeel in en vermeerdering of vermindering van opbrengst in de Rijks belastingen.

Het aandeel der provincie in de grondbelasting, op de gebouwde en ongebouwde eigendommen heeft in 1842, even als in 1841, in hoofdsom f 782,371,07 bedragen; zijnde de kantonen in den loop der maand januari executief verklaard en ter invordering verzonden. — Die der personele belasting hebben van 1 mei 1842 tot ultimo april 1843, in hoofdsom bedragen f 462,428,614. — De gezamenlijke middelen der provincie hebben over 1842 in hoofdsom (het collectief zegel daaropder begrepen) getheerd f 1,201,982,30. — De gronden in den in, uit en doorvoer hebben over 1842 opgebracht in hoofdsom f 405,668,44. — Die op de graven. — De patenten, zoo primitieve als suppletorie, hebben in het dienstjaar van 1842 — 1843 te zamen in hoofdsom afwerpen ongeveer f 119,363,31. — De zegels-, registratie-, grafie-, hypotheek- en successie-regten hebben in 1842 weder zeer ruime uitkomsten opgeleverd, en, wat opmerkelijk is, niet slechts op een enkel, maar op ieder der middelen heeft er, in vergelijking met het voor die opbrengsten ongunstige jaar 1841, eene aanzienlijke vermeerdering plaats gehad, welke in het bijzonder voor de successie-regten bijna een vierde bedraagt. — De totale opbrengst der provincie even gemelde regten, en der overige aan het bestuur der provincie opgedragde invorderingen is, met inbegrip der graven, in het afgelopen jaar geweest f 841,000. — Na uitvoering der wet op het Notariaat, zijn de standplaatsen der kantonaire in deeling voor dit gewest bepaald.

Waterstaat, staat van dijken, polders, kanalen, rivieren, waterleidingen, alsmede van de wegen, zoo straatwegen, als provinciale en gemeentewegen.

De zeedijken en havenwerken hebben door stormen en hoog water weinig geleden. — Gedurende het geheele jaar 1842 waren de rivieren meestentijds zeer laag. — Het onderhoud en de verbetering der dijken en waterwerken zijn wel verzorgd. Inzonderheit gaat het polderbestuur van de Lijmers voort met de verzwaring der waterkeeringen; zulkende weldra de dijken van dit district op alle punten in een behoorlijken en gelijk weerbaren staat zijn gebracht.

Het district Tielwaard heeft in den polder van Brumt zich belangrijke uitgaven moeten laten vervallen, tot verbouwing en verzwaring des dijks. — De dijken van den Tielischen polder hebben in het najaar veel door het hooge water en den wind geleden. — Steeds worden sommige, aan weerszijde der rivieren gelegene dijken tegen e kanden verhoogd. Wanneer eenmaal bij zoodanige schrikbare hoogte doorbraken mogten plaats vinden, zouden de gevolgen niet te berekenen zijn. — De plaat voor Tiel is weder iets verminderd. Die boven Arnhem schijnt zich niet te breiden, en die tusschen de Middelste en Looveren veroorzaakt veel hinder aan de scheepvaart; terwijl ook de uiterwaard boven Zalt-Boemel steeds blijft afneemen, zoodat de zoogenaamde stadsdijk gevaar loopt schaarlijk te worden. — In het afgelopen jaar heeft tusschen Tuff en Haften eene merkbare verandering in den toestand der riviertakken plaats gevonden. Aldaar bleef slechts eene zeer smalle heuf en van geringe diepte over, zoodat bij de laagste waterstanden, tegen over laatstgemeld dorp, gedurende eenen geruimen tijd, verscheidene Ktuische schepen ten anker gelegen of een gedeelte hunner goederen overgelaten hebben. — De herstelling van de Obrijische sluis is geheel voltoerd. — Door de uitdijping van de Korne, kunnen tot aan en van af Buren alle producten met de, in die oorden in gebruik zijnde vaartuigen regelmatig worden vervoerd. — De kapitale IJsseldijk is als waterkeering in zeer goeden staat; doch laat als weg veel te wenschen over. Ten einde meer gemak aan den handel te verschaffen, zal te Doesborgh de leg-plaats voor de schepen worden vergroot en eene nieuwe beschoeiing gemaakt. Ook wordt dit jaar aldaar de verbreding der schipbrug voortgezet en zoo mogelijk voltoerd. — Er geschiedt eene algemeene opnemng van de Berkel den Ouden IJssel en alle daarmede in betrekking staande beken, sluisen; staven, molens enz., ten einde eene verbetering, zoo in den afloop des waters, als ten behoeve der scheepvaart daar te stellen. — De bestekken van het belangrijk project te vereeniging van den IJssel en de Berkel, en om daarbij tevens havens en legplaatsen voor hout en andere waren te vinden, zijn in den loop van het vorige jaar afgewerkt; doch het cijfer der daaraan toegevoegde begroeting van kosten overtreft zoo zeer de aanvankelijke raming, dat, zonder voormeld project voor goed te laten varen, men is genoopt geworden, om de aandacht meer bepaald te vestigen op de geopperde denkbeelden, om, bij eene uitbreiding der vestingwerken, en door het daarstellen van de noodige sluiswerken, opgemelde rivieren te vereenigen, en daarbij alsmede binnenhavens te erlangen. De regering der stad Zutphen heeft zich hierover tot den koning gewend. — Op het Griffkanaal is het water tusschen de laatste sluis en den IJssel te laag, hetgeen vermoedelijk door het plaatsen van nog eene sluis bij gemelde rivier zoude te verhelpen zijn; hebbende deze vaart in den droogen zomer van 1842 bewezen, nimmer gebrek aan water te kunnen hebben. — Voor de waterleidingen is het voorleden jaar bijzonder gunstig geweest, daar de aanhoudende droogte de gelegenheid heeft verschafft, om dezelve behoorlijk te ruimen en uit te diepen, waarvan dan ook met den meesten ijver gebruik is gemaakt. — Als groote werken moeten vooral genoemd worden: a. Het uitdiepen van het geheele riviertje de Griff van Apeldoorn tot beneden Heerde, waar het zich met het Griffkanaal vereenigt; zijnde een afstand van meer dan 4½ uur. — b. De uitdijping, verbreding en regtmaking van een groot gedeelte der Voorsterbeek, over meer dan 3 urea. — Behalve dit, is er zeer veel in den IJsselpolder, in de polders der Voorster Klei en elders, tot verbetering der waterwerken gedaan. — Tot versterking van den dijk om den polder van de Voorster Klei zijn op een zwak punt ruim tien duizend karren gronds voor de binnen-dossering aangebragt. Aan den dijk van den polder der Wilsche Klei werd ook voortdurend gewerkt. — Er is door den koning eene speciale commissie ingesteld, tot onderzoek van het ontwerp der werken voor de inandatie der Geldersche Vallei, en de herstelling der verlatene linie van defensie van der Grebbe, welke, bij de volbraging van de haar opgedragene taak, bepaaldelijk zal heproeven, in hoe verre eene geldelijke bijdrage van de betrokken ingelanden te verkrijgen zoude zijn; ten einde, gelijklijdig met de uitvoering van de voorschrevene oewerwerken, de algemeene afwatering der belanghebbende landstreek te verbeteren en uit te breiden. — De veren over de rivieren zijn over het algemeen tamelijk in orde. Dezelve zijn afte onderzocht; ten onde daar, waar zulke noodig is, verbeteringen aan te brengen. — Het plaatselijk bestuur van Driel is voornemens, te trachten een pontveer tusschen die gemeente en Noord-Brabant tot stand te brengen, ten einde de geregelde gemeenschap met 's Hertogenbosch te bevorderen. — De ijzeren spoorweg Amsterdam en Arnhem wordt ook op het grondgebied dezer provincie krachtadig voortgezet. De groote wegen zijn over het algemeen met zorg onderhouden. — De provincie zoo wel als de gemeenten hebben veel gedaan, om die wegen, welke op de groote wegen uitloopen of de onderlinge gemeenschap tusschen de gemeenten daarstellen, te verbeteren. De aanhoudende droogte van het afgelopen jaar heeft toegelaten de menigvuldige schade te herstellen, die als gevolg ten gevolge van overstromingen en aanhoudende regens in 1841, aan de wegen was toegebracht. — De verbetering van den grooten weg der 2e klasse van Arnhem over Zevenaar naar de Pruisische grenzen bij Elten is voltooid. — Die van Zutphen over Lochem naar Groor is geheel tot stand gekomen; doch beantwoordt tot nog toe geen zins aan de verwachting; blijvende daarvan steeds zeer gebrekkig, vooral tusschen de beide eerstgemelde steden, alwaar dezelve zich moeilijker schijnt te kunnen zetten dan op het overige gedeelte. — De Herijde zoogenaamde Kanonsdijk, gedeelte van den grooten weg der 1e klasse van Arnhem naar Zutphen, wordt met klinker bestraat. — Men zal weldra aanvangen met de ontzetting van minnelijke schikking voor den grooten weg van Nijmegen naar Maastricht op het Geldersche grondgebied, en met de besteding van de aarden baan, terwijl de verbouwing der bestrating, voor zoo ver het Hertogenbosch-Limburg zich uitstrekt, bij de wet van 14 februari II. is bepaald.

en men zich vleit, dat voor de in orde brenging van het Geldersch gedeelte ook weldra zal worden gezorgd, te meer daar de provincie f 10,000,000, tot opbeuring van handel en vertier, de gemeenten Nijmegen en Heumen f 5,500,000, tot gedeeltelijke goedmaking der kosten, willen bijdragen. — Het voorloopig ontwerp van eenen grooten weg van Utrecht naar 's Hertogenbosch is in deze provincie, namelijk van Culemborg over Zalt-Boemel tot Hadel, tegen over Crevecoeur, voltooid. — Het plan van eenen klinkerweg van omstreeds de Klomp nabij Renswoude, over het belangrijk dorp Veenedaal, naar het Ingensche veer zal, daar de fondsen gevonden zijn, eerlang aanbested kan worden. — De aanleg der bewuste wegen van Doesborgh naar de Grenzen, en van Zutphen op Emmerik maakt nog het onderwerp van bearaadslagingen en briefwisseling met het departement van binnenlandsche zaken uit. — Als nieuwe wegen en aanzienlijke verbeteringen in het district Veluwe kunnen nog opgegeven worden: a een weg van den straatweg te Voorst tot den IJssel bij den Nijbeek; b eene aanzienlijke afsnijding van den weg tusschen Tulle en Terwalle; c eene belangrijke verlenging van de kleistraat te Voorst tot den IJssel; d de bestrating en gelijkmaking des wegs van Brummen en op het Bronkhorster Veer; e de bestrating met oude klinkers van eene weg uit het dorp Brummen op den Engelenburg, de roomsche kerk en Loenen; f een weg van Halle op Dieren; g de verbetering des wegs van Halle op Loenen; h een keistraat achter om het dorp Dieren naar den IJssel; i een weg tusschen de buurtschappen Speult en Leuvenum onder Ermelo; k een weg van Elspeet op Putten over Staveren; l de doortrekking des straatwegs van den Utrechtschen grooten weg op het kasteel Doorwerth; m de verbetering des wegs van Bennekom op Arnhem. — Met den grindweg tusschen Wageningen en Nijkerk is reeds een bezig geweest, en wanneer de nodige grind zonder al te groote kosten kan worden verkregen, kostert men de hoop, dat dezelve eerlang tot de gronsscheiding van Bennekom in orde zal worden gebracht. — In het district Zutphen is de bestrating des wegs tusschen Aalte en Bredersort verder voortgezet, en die op Winterswijk en Varsseveld afgewerkt. Onder Borculo is de weg door het Wollersveld naar Lochem zoodanig opgehoogd, dat men vertrouwt, dezelve boven het vloedwater te hebben gebracht. De weg van Gelselaar naar Lochem is insgelijks belangrijk opgehoogd, gelijk mede op verscheidene plaatsen die van Borculo naar Diepenheim. Voorts heeft er ophooging en verbetering plaats gehad, aan de wegen van Geesteren naar Gelselaar, — van Borculo, 1° naar Nede, — 2° door Haarlo naar Eibergen, — 3° door Lichtenvoerde naar Groenlo, en 4° naar Ruurlo bij de Lehenbeek. — In het amt Doetinchem is de weg naar Varsseveld en de zoogenaamde Berkelheide aanmerkelijk verbeterd. Onder Eibergen is een nieuwe weg door de huurschap Zwolle daargesteld. — Onder Gorsseel zijn door verbreding en ophooging verbeterd de Tolstraat in Epse, de gemeenschap daarstellende met Diepenveen (in Overijssel) — de weg tusschen de Spitholderburg en het Holmark en het zoogenaamde Prinsen-straatje. — Onder Heuglo hebben er verbeteringen der wegen op Vorden en Ruurlo plaats gevonden. — De weg tusschen Nede en Haaksbergen heeft eene belangrijke verbetering ondergaan, en er zijn daarenboven wegen aangelegd van Nede naar Diepenheim, Markelo en Delden voor zoo verre het grondgebied der gemeente betreft. — Onder Wisch is de weg van Varsseveld op Zehem in volmaakt goeden staat gebracht. Die van Terborg op Varsseveld en Dinxperlo is aanzienlijk verbeterd. — De nieuwe richting des wegs van Zehem naar de Landweer is gedeeltelijk daargesteld en zal verder voltooid worden. — In het district Doesborgh en Zevenaar zal de begrinding des wegs van Doesborgh op Didam in dit jaar eerst geheel worden afgewerkt. Met de uitvoering van het ontwerp tot verbetering des wegs van Zeldam op Terborg is men nog niet ver gevorderd. De begrinding van de Westervoortsche en Nieuwgraafsche dijken is voltooid. Met de daarstelling des wegs van 's Heerenberg op Netterden heeft men, ten gevolge van verzet eeniger eigenaren, over wier gronden dezelve moest loopen, nog geen begin kunnen maken. — In de Beneden-districten is het noodzakelijk, dat tusschen Deil en Wadenoijen de gemeenschap door eenige bestrating ten allen tijde worde bevorderd. In de nabijheid van het dorp Est heeft men op twee vakken een weg door ophooging en bestrating aanmerkelijk verbeterd. De koninklijke weg van af Vwaardenburg tot aan het Veer te Geldermalsen werd in het afgelopen jaar vrij goed onderhouden; maar die van het dorp Bruchem tot aan het Veer te Hadel liet veel te wenschen over. — In het district Nijmegen, verbeterde de wegen ook van jaar tot jaar, en men begint meer en meer het belang der verbeteringen in te zien. Hier en daar bekleedt men dezelve, in plaats van met gewonen grind, met gehorde bakfels. — In 1842 is nieuw begrind een eind wegs tusschen Lienden en Maurik. Ook onder Druuten hebben eenige nieuwe begrindingen plaats gevonden.

Nationale militie en schutcorpsen.

De ligting der nationale militie van dit jaar is weder in orde en met spoed voltoerd. Het gewone contingent was 1094 man. In plaats van de, op den eersten januari 1842, aan de corpsen ontbrenende manschappen, moesten geleverd worden 78 man. Terwijl het getal der ontslagenen bedroeg 6 man.

Zoodat door Gelderland gezamenlijk zouden hebben moeten worden geleverd 1175 man, doch daar het bleek, dat dit getal het maximum van een man op de 300 zielen overtrof, is vastgesteld, dat opgederpe buiten opbrenging te laten; bedragende hetzelfde 29 man.

Voor de dienst werden dehalve bestemd en opgegeven 1146 man. Met uitzondering van de plaatsvervangers en eenigen, die voor het buitengewoon contingent moesten optreden, waren allen ter indeeling bij de reserve bestemd. De dienstplichtigen zijn met bereidvaardigheid opgekomen, en een groot deel heeft zich met opzet aan zijne opvoeding onttrokken; hebbende men zelfs opgemerkt, dat onderscheidene ingezetenen, hoezeer vermogens, genoege om huone zonen te doen verwaagen, dezelve persoonlijk hebben doen invlieven. — De heer gouverneur is gemagtigd geworden, om aan zoodanige militie, die bij de ligting van dit jaar in reserve zijn gesteld, voor zoo verre zij zich daartoe mogten aanmelden, permissie te verleenen, om aan de haring-visscherij deel te nemen; zulende, zich echter deze vergunningen in geen geval langer mogen uitsrekken dan tot den eersten maart 1844. — De

ging der schutterijen van het vorige jaar is mede zeer regelmatig afgelopen, en die van dit jaar wordt met alle zorg voortgezet. — De exercitiën vinden van tijd tot tijd plaats, en men heeft over het algemeen reden, om daarmede te vreden te zijn. — De cadres der officieren en onder-officieren bij de dienstdoende en rustende schutterijen worden, zoo veel mogelijk, voltallig gehouden.

Staat van het latijnsch, middelbaar en lager onderwijs, en van de daartoe verstrekte toelagen uit 's rijks provinciale of Gemeentelijke fondsen.

De, in een gymnasium hervormde latijnsche school te Nijmegen is op den 2den augustus 11 ingewijd en bloeiende. — Het onlangs geheel nieuw ingerigte, verbouwde en uit den Trans naar den Mentensteg verplaatst gymnasium te Arnhem beantwoordt aan de verwachting; uit hoofde van de goede keuze der leeraren in de onderscheidene vakken van wetenschappen; doch heeft onlangs het afsterven van den verdienstvollen rector J. C. Baden Ghyben te betreuren gehad, die door den heer J. W. Elink Sterk is opgevolgd. — Dat te Zutphen verkeert in eenen voordeelige staat, en de verschillende leeraren verdienen ook lofwaaardige vermelding. — Op de latijnsche school te Doetinchem bevinden zich thans zeventien leerlingen; doch op die te Wageningen, Lochem, Groenlo en Zevenaar, is het tegenwoordig getal gering. Op het Nassau's Veliwsh gymnasium te Harderwijk bepaalt het zich ook slechts tot zes discipelen. — In den toestand der gestichten van opvoeding of instituten zijn geene belangrijke veranderingen voorgevallen. — De lagere scholen worden steeds door een grooter aantal leerlingen bezocht, zoodanig, dat op verschillende plaatsen vergrooting der lokalen noodzakelijk is geworden. — De kinderen begeven zich met genoegen ter school, en de onderwijzers geven meer en meer bliken van belangstellenden ijver. — Geheel nieuwe schoollokalen zijn in 1842 gebouwd te Arnhem voor de leer- en spijnschool, te Elspeet, Veessen, Vierhouten, Bronkhorst, Brinkheurne, Nijmegen, Kekerdom, Herwen en Aert; en te Rozendaal. — Met het bouwen van schoollokalen is men bezig te Nederaselt en Niftrik. — Verbeterd en vergroot zijn de schoollokalen te Doetinchem (stad); Vapenvelde, Hurwenen, Nieuwuaal en Millingen. — Het aantal zeer goede schoolgebouwen is alzo weder aanmerkelijk vermeerderd. Tot het een en ander werden door het rijk aan subsidien f 3410 en uit de gewest telijke fondsen f 4723 verstrekt, terwijl het ontbrekende door de gemeentekassen is aangevuld. — Door de afdeling der Maatschappij tot Nut van het Algemeen te Apeldoorn is eene herhalings-school opgericht. — Het aantal scholen is als volgt: Openbare 326, bijzondere der 1ste klasse 16; en der 2de klasse 37, te zamen 379. — Van het mannelijk geslacht bezochten in 1842, voor korteren of langeren tijd, de gewone lagere scholen 29,097, en van de vrouwelijke sekse 20,937.

te zamen 50,034 leerlingen.

De toestand van het schoolwezen kan in het algemeen binnen Gelderland geacht worden op die hoogte te zijn, dat hetzelfde eene goede opleiding van het aankomend geslacht doet hopen. — Het koninklijk besluit van 2 januari 1842 is door ons ten uitvoer gelagd, en wij hebben de attributen aanvaard, welke vroeger aan den heer gouverneur waren opgedragen. De werking van de nieuwe beginselen, te dier zake vastgesteld, dagteekent nog van te weinige maanden om, met genoegzame ondervinding, den invloed te kunnen beoordeelen, welke dezelve in dit gewest zal uitoefenen.

Maatschappijen en wetenschappen.

Onder de daartoe behoorende instellingen moet in de eerste plaats het genootschap *Kunstoeefening*, te Arnhem, worden vermeld. — Er zijn eenige veranderingen in de lokalen aangebragt, waardoor het getal leerlingen in de bouw-, teekening- en teekunde aanzienlijk heeft kunnen worden vermeerderd. — In de Bouwkunde worden er 36 en in de teekenkunde 64 gratis onderwezen, terwijl de contribueerenden 95 bedragen. In de meekunde belooft het getal leerlingen 30. — Niettegenstaande de geringe middelen, waarover dit genootschap kan beschikken, weten echter bestuurders door overleg en zuinigheid de noodige uitbreiding aan het onderrigt te geven, en de onderwijzers doen zich door volhardenden ijver kenmerken. — Op de teekenschool te Zutphen zijn, door de belangstelling der stedelijke regering, de lokalen op de doelmattigste wijze ingerigt, en hebben de beste voorbeelden, zoo in plaatwerk, als gips, aangeschaft kunnen worden. Deze school telde den 1sten januari jl. reeds 78 leerlingen, die de handteekenkunde beoefenden, terwijl er 20 in bouwkunde werden onderwezen. — De verschillende gehoudene examina gaven bliken van de geschiktheid der meesters, en van de vorderingen der onderwezenen. — Het teekengenootschap te Nijmegen, tenzinspreuk voerende: *Oefening kweekt kunst*, zal eerlang weder eene tentoonstelling van schilderstukken van levende meesters houden. — De teekenschool te Zalt-Boeiwel verkeert thans ook in eenen gunstigen staat. — Te Harderwijk en Nijkerk blijft men bij voortdoring het groote nut der aldaar gevestigde bouwkundige teekenscholen opmerken. — De afdeling der Maatschappij tot Nut van het Algemeen in de stad Doetinchem laat aan kinderen van minvermogens, die eenig ambacht willen leeren, de beginselen der bouw- en handteekenkunde om niet onderwijzen. — Te Apeldoorn doet zich thans gelegenheid voor, om het bouwkundig teekenen te leeren.

Staat en behoor der gevangenen en krankzinnigen-huizen.

In het burgerlijk en militair huis van verzekering te Arnhem zal weldra, door het invoeren eener vlasspinnerij, de arbeid met het fabriekwezen in de strafgevangenis te Leeuwarden in verband worden gebragt; zijnde alle daartoe gevorderde toebereidselen reeds getroffen, en bevelen uitgevaardigd tot herwaarts verzenden van eenen geschiktten mannelijken en eene vrouwelijke gevangene uit Hoorn en Gouda, tot het geven van onderrigt. — In dit gesticht zoo min, als in de arresthuizen te Nijmegen, Zutphen en Tiel, is de orde gestoord geweest, en de tucht behoorlijk gehandhaafd. Er werd overal, zoo wat de hervormden als roomsch-katholijken betreft, godsdienstig en ook zoo veel mogelijk schoolonderwijs gegeven. De bijbels en andere verstrekte boeken schijnen met belangstelling gebruikt te worden. Het verbod tot het verschaffen van sterke dranken heeft tot geene bezwaren aanleiding gegeven, en in het algemeen leverde het gedrag der gevangenen geene reden tot klagen op. — Voor het behoud hunner gezondheid wordt alle zorg-ge dragen, door reinigen, luchten, — het gedurende eenigen tijd wandelen op opene plaatsen, — doelmatige voedings-middelen enz. — De gezondheidsbevolking heeft bedragen te Arnhem 136, — te Zutphen 19, — te Nijmegen 14, en te Tiel mede 14 gevangenen. — De nieuwe bewaarplaats voor gevangenen te Zevenaar is voltooid, en te Apeldoorn zijn zeer goede gevangenen in het nieuwe gemeente-huis gebouwd. — Het getal krankzinnigen, ten laste van gemeenten of instellingen in het provinciale gesticht te Zutphen opgenomen, bedraagt thans 42; zijnde de voorwaarden tot de opname en verpleging van patienten erjntelijk in het *Provinciale blad* no. 75 van 1842. — Wij hebben, op voorstel des geneesheers, de plaatselijke besturen aanbevolen, om voortaan geene opzending te doen plaats hebben door middel van politie-dienaren; maar onder geleide van andere daartoe geschiktte personen, welker maatschappelijke stand ook zelfs het uiterlijk aanzien wegmeent als of het misdadigers zouden wezen, welke men alzo doet overbrengen. — In het gesticht voor krankzinnigen te Nijmegen werden, volgens de laatste opgaven, 24 personen verpleegd; waarvan 6 tot het mannelijke en 18 tot het vrouwelijke geslacht behooren. — Het verdient nog vermelding, dat, ten gevolge der inspectie, aldaar door de heeren referendaris Feith en den hoogleeraar Schroeder van der Kolk gedaan, de opzigt van hetzelfde J. van Duuren, wegens zijne opzigtigheid en bijzondere geschiktheid, tot broeder der orde van den Nederlandschen Leeuw is benoemd.

Staat van het armyezen en der instellingen van weldadigheid, banken van leening, spaarbanken enz.

Men ziet met verlangen eene nieuwe wet op het armyezen te gemoet, daar die van 1818 tot verscheidene moeilijkheden aanleiding geeft. — De diakonien der verschillende godsdienstige gezindheden bijna geene andere fondsen bezittende, dan die uit liefdedigten voortkomen, zoo moeten de armverzorgers met spaarzaamheid de uitgaven regelen, en de behoeftigen aan menigvuldige ontberingen worden onderworpen. De maatschappijen van moedelijke weldadigheid beantwoorden steeds aan de ijverige zorgen der bestuurders en hebben geene bijzondere veranderingen ondergaan; doch te Wageningen is onlangs mede een genootschap tot hulp van behoeftige kraamvrouwen opgericht. — De vereenigen tot mitdeeling van kleederyn aan armen, onder de benamingen van *Dorcas*, *Tabita* enz. vermenigvuldigen steeds, en de op onderscheidene plaatsen gevestigde commissiën tot het verschaffen van warme spijzen aan behoeftigen, gedurende den wintertijd, zagen hunne liefdadige pogingen ook weder met den besten uitslag bekroond. — Te Arnhem is eene bewaarschool voor kleine kinderen, onder het bestuur van het aldaar gevestigde departement der maatschappij: *van Nut van het Algemeen* opgericht, waartoe de fondsen zoo door negotiatiën en in-teekeningen, als door bemoeijingen van eenige aanzienlijke vrouwen, zijn bijeengebragt, in aanbouw, en men vleit zich, dat dezelve in de maand september aanstaande zal kunnen geopend worden. Te Tiel is er mede eene uit vrijwillige bijdragen en onder behoorlijk verzigt daargesteld; terwijl te Doesborgh en Terborg eerlang dergelijke zullen ingerigt worden. — De bestaande spaarbanken tellen bij voortdoring tamelijk vele deelhebers, en zijn met eene te VVamel vermeerderd. — De in het laatst voorgaande verslag vermelde zieken- en begrafenis-bus te Zutphen telt thans reeds 120 leden. — De waarborgvereeniging van behoeftige arbeiders te Bommel heeft zich staande gehouden; zijnde door 33 personen daarin deel genomen.

(Vervolg hierna.)

Ingezonden stukken.

Politie.

» Bij gebrek aan genoegzame voorschriften, laat de politie nog veel te wenschen overig. Ziedaar de woorden, door heeren gedeputeerde staten van Gelderland, in derzelve verslag, aan de provinciale staten, in juli 1842, gebezigt.

Wat heeft men nu in dien tijd gedaan, om in dit gebrek te voorzien? Uit hetgeen in Neder-Betuwe, na juli 1842, heeft plaats gehad, zoude men zeggen niets. Diefstallen op diestallen, baldadigheden op baldadigheden volgen elkander op; de eerstgemelden, zonder kleine hout-diefstallen er onder te rekenen, gaan zeer zeker het getal van duizend, sedert juli 1842, te boven.

Zoude men kunnen gelooven, dat een ingezetene een klacht aan den heer districts-commissaris, bij diens gewone tournee, willende inbrengen, bij die gelegenheid hoorde, dat een veldwachter tegen denzelfden zeide: »Hier, mijnheer! hier bestaat geene politie;» en dit is zoo gebleven; bij den aanstaanden oogst zal de landman zulks al wederom ondervinden; wanneer er geene maatregelen worden genomen, zullen er niet slechts hoopen graan, maar geheele vinnen gestolen worden, ja zal niets meer veilig buiten kunnen blijven staan. Het is dus te wenschen, dat de staten bij hunne eerstkomende vergadering werkzaam zullen zijn, om zoodanig een' stand van zaken te doen veranderen, en kan men niet twijfelen of heeren gedeputeerde staten zullen thans, na verloop van een jaar, een' voorslag kunnen doen, om dit bestaand politie-gebrek een einde te doen nemen.

Advertentiën.

Aanbesteding.

Op Maandag den 10den Julij 1843, des middags om 12 ure, zal door COMMISSARISSEN, tot den aanleg van eenen Straatweg tusschen de Paarden-Posterij aan de *Klomp* en het *Ingenische Veer* bij *Elst*, in bijzijn van den Rijks-Ingenieur van den Waterstaat *M. H. CONRAD*, in het Logement *de Klomp*, bij *Veendam*, publiek worden Aanbested:

Alle de WERKEN benooidigd tot den aanleg van denzelfden Straatweg met de LEVERANCIE van de daartoe vereischt wordende MATERIALEN.

Zullende vier dagen voor de Besteding aanwijzing in loco worden gedaan, en nadere informatien te bekomen zijn, zoo bij Commissarissen voornoemd te *Veenendaal*, als bij den Hoofd-Ingenieur *FERRAND* en bij den Ingenieur *CONRAD*, te *Arnhem*.

† † † Alle degenen welke iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan de nalatenschap van Wijlen den Hoog Eerwaarden Heer *J. GERRITSEN*, in leven Oud-Aardspriester van Gelderland en R. K. Pastoor van *Duiven*, aldaar, op den 24sten Mei 1843 overleden, gelieven daarvan voor of op den 15den Juli e. k., opgaf of betaling te doen aan den Executeur-Testamentair, den Wel Eerw. Heer *G. MULDER*, R. K. Pastoor te *Oud-Zevenaar*, of ten kantore van den Notaris *KOLFSCHOTEN*, te *Arnhem*.

† † † Degenen, welke iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan Wijlen *F. A. J. VAN DER HORST*, op den 13den Februarij 1843, overleden te *Amsterdam*, gelieven daarvan franco aangifte of betaling te doen aan den Notaris *GODEFRÖJF*, te *Arnhem*.

SNELVAART VOOR GOEDEREN TUSSEN DE STEDEN ROTTERDAM, AMSTERDAM EN BASEL MET STOOMSCHIPPEN.

De Ondergeteekenden, nemen de vrijheid aan den Handel bekend te maken, dat zij eenen SNELDIENST voor GOEDEREN tusschen ROTTERDAM resp. AMSTERDAM EN BASEL hebben opgericht, waardoor de Goederen van hier en Amsterdam binnen den tijd van 14 tot 16 dagen naar *Strasbourg*, *Mühlhausen* en *Basel* vervoerd worden; ook worden Goederen voor *Coblenz* en hooger op gelegde Plaatsen aangenomen.

De Vrachten zijn op het billijkst gesteld, terwyl geene expeditie-kosten op tusschen gelegen plaats in rekening worden gebragt.

Tot bekoming van verdere inlichtingen gelieven men zich te adresseren bij *F. H. VAN BERGE WET. HAGEN*, te *Arnhem*. Rotterdam, Juij 1843.

REINDORP HAINE & TWISS.

Marktprizen. Nijmegen, 3 juli 1843.

Tarwe werd heden voor den Rijn met drift weggekocht tot zeer verhoogde prijzen. Voor *Hooglandsche* is f 10. f 10.75; en voor *Cleefsche* en *Inlandsche* f 8.50 a f 9.25 besteed; *Gerinte Oude* f 7.50 a f 8. — *Rogge* was voor marktijd voor den Rijn gevraagd, door de onzekerheid, ho de markt zijn zou, bleven houders echter op te hooge eisen staan, om tot eenige zaken aanleiding te kunnen geven; de markt was de gesteldheid slap, de bakkers waren ongenegen om tot de verhoogde prijzen te koopen, men heeft f 8. f 8.50 besteed; van de zolders werd f 8.50 gevraagd, ofschoon men later tot f 8.25 a f 8 aanbod, is er van de zolders bijna niets afgegaan; de algemeene schaarschheid van *Rogge* vooral in *Cleefland*, doet tot den oogst de meering dan daling verwachten. — *Gerst* niet ter veel; *Boekweit* ging griff af van f 7 a f 7.40. — *Haver* is doen f 2.60 a f 3.50. — *Aveelzaad* was nog niet veel aan en werd met drift weggekocht van f 8.75 a f 9.25.

Waterhoogte te Arnhem. Den 4 Juli 2 El 8 Palm 0 Duim; gew. 0 Duim; gev. 2

Prijs-Courant der Effecten.

MAANDAG 3 JULI.	Laagste koers.	Hoogste koers.	Koers ten 1/2
NEDERL. Werk. Schuld a 2 1/2 pCt.	53 1/2	53 1/2	53 1/2
Dito 5	99 1/2	100	99 1/2
Amortisatie-Syndicaat . . . 4 1/2	94 1/2		
Dito Dito 4 1/2	78 1/2	79	
Handelmaatschappij 4 1/2	134		
Nieuwe Dito 4 1/2	101 1/2	102	
Dito Dito 1837 4 1/2			
Oostindische Leening 5	99 1/2		
Spoorweg Haarlem 5 1/2	52 1/2		
Aand. Rijn-Spoorweg 4 1/2			
FRANK. Insehrijf. G. B. 5			
SPANJ. Leening <i>Ardoins</i> 5	17 1/2	17 1/2	
Dito onbep. stuk 5	16 1/2	16 1/2	
PORTUGAL. Oblig. te Lond. 2 1/2	41 1/2	41 1/2	
Russ. H. & C. 1798, 1816 5	107 1/2	107 1/2	
Dito 1828, 1829 5	106 1/2	107	
Dito 1831, 1833 5	98 1/2	98 1/2	
Oblig. bij <i>Hope</i> 4	89	89 1/2	
OOSTER. Aand. a fl 100 f			
Dito a fl. 250 f	350		
Metalliek 5	108 1/2	108 1/2	
Dito 2 1/2			
BRAZIL. Dito Dito 6	75		

Te Arnhem, bij C. A. THJEME, Boekverkoopster.